



Landsbygds- och
infrastrukturdepartementet

Begäran om yttrande över remiss Betänkande Livsmedelsberedskap för en ny tid (SOU 2024:8), yttrande senast 2024-05-16

Er beteckning: LI2024/00248

Sammanfattning

Länsstyrelsen ställer sig positiva till att utredningen anger ett mål för den nationella livsmedelsberedskapen. Länsstyrelsen skulle vilja se en dimensionering av livsmedelsberedskapen. Detta behöver förtydligas i utredningen för att kommunerna ska kunna genomföra sin planering likvärdigt i hela landet. Erfarenheter från det uppdraget som Länsstyrelserna har att samordna kommunernas dricksvattenförsörjning under höjd beredskap vittnar om vikten av att dimensionera kraven för att underlätta planeringen hos kommunerna.

Länsstyrelsen avstyrker utredningens uppfattning att ansvaret för att följa upp kommunernas arbete med livsmedelsberedskap bör ligga på Livsmedelsverket. Länsstyrelsen menar att det i stället bör ligga på respektive Länsstyrelse. Detta med motiveringen att det redan finns upparbetade kontaktnät mellan kommun och länsstyrelse samt kännedom om regionala och lokala förutsättningar som kan ha betydelse för rapporteringsunderlaget. Länsstyrelsen har även idag uppföljning enligt LEH. Finansieringen av länsstyrelsernas utökade uppdrag bör ske genom att delar av de medel som utredningen föreslår ska tillföras Livsmedelsverket i stället tillförs länsstyrelsernas förvaltningsanslag.

Länsstyrelsen avstryker utredningens förslag om att kommunerna ska planera för distribution av livsmedel i kristid (13.3.2). Detta borde hanteras av Länsstyrelsen då betydande resurser skulle krävas på kommunal nivå för att samverka kring planering av livsmedelsdistribution. I stället borde det tas fram tydliga regelverk och vägledning kring hur kommunerna på enklare sätt kan kravställa upphandling till samhällsviktig verksamhet.

Länsstyrelsen anser att det finns behov av att göra det enklare för kommuner att upphandla närproducerad mat till sin måltidsverksamhet samt att beredskapslagring av livdjur bör tas upp som ett alternativ för att stärka kommunernas livsmedelsberedskap.

Länsstyrelsen avstyrker delvis utredningens förslag om att kommunerna ska tilldelas ett ökat ansvar för livsmedelsberedskapen. Länsstyrelsen anser att ansvaret behöver avgränsas och att det behöver finnas tydliga riktlinjer för vilka åtgärder som kommunerna förväntas göra.

Länsstyrelsen ställer sig positiv till utredningens förslag om finansiering till kommunerna för ett utökat beredskapsarbete men anser att om 250 miljoner kronor per år inte är tillräcklig i relation till det ansvar som tilldelas kommunerna. Det behöver även förtydligas hur finansieringen är tänkt att fördelas och om pengar kommer att öronmärkas. Länsstyrelsen anser att kommunerna ska få mandat att styra vad finansieringen ska bidra till, arbetskraft eller till faktiska investeringar såsom reservkraftverk eller liknande.

Kapitel 12

Begreppet befolkning i kommunen är för snävt med hänsyn till att kommunerna även kan komma att behöva beredskapsplanera för människor som inte är folkbokförda i kommunen i fråga, till exempel i händelse av en kärnteknisk olycka eller stora folkströmningar.

Utredningen berör behovet av utländsk arbetskraft (12.1) men inte specifik för mjölkproduktionen. I Jönköpings län har vi mycket mjölk och kött-produktion och inom mjölkproduktionen är det redan i dagsläget svårt att få tag på personal med rätt kompetens. Vidare utredning kring möjligheten att få in arbetskraft till mjölkproduktionen bör utredas vidare.

Kapitel 15

Länsstyrelsen tillstyrker utredningens förslag (15.1) om att Regeringen bör ge Jordbruksverket i uppdrag att ur ett livsmedelsberedskapsperspektiv analysera förslag om införande av nationella territoriella anspråk för att skydda jordbruksmark.

Länsstyrelsen delar bedömningen (15.3.1) om en ökad produktion av biodrivmedel och vill referera till utredningen om ett fossilfritt jordbruk som lyfter behovet av politiska styrmedel för omställning till ett fossilfritt lantbruk (SOU 2021:67). Förutom att bidra till en ökad robusthet är användning av alternativa drivmedel även ett

viktigt steg för att nå klimatmålen. Länsstyrelsen vill även lyfta potentialen för energiproduktion på gårdsnivå som kan bidra till stärkt beredskap på företaget. Det gäller såväl produktion av biodrivmedel som solceller på tak och byggnader. Idag saknas dock en övergripande planering för att exempelvis hantera motstående intressen vid solcellsparkers kontra livsmedelsproduktion.

Länsstyrelsen tillstyrker utredningens bedömning om att införa investeringsstöd till delar av livsmedelssystemet (15.5). Länsstyrelsen anser att en nyckelfaktor för ökad beredskap är att öka konkurrenskraften hos livsmedelsföretagen.

Allmänna synpunkter

Länsstyrelsen saknar vidare utredning och förslag på hur förädling, förpackning och distribution av livsmedel kan stärkas. Det är en förutsättning för ett robust livsmedelssystem att det finns förädlingsföretag så som exempelvis slakterier, mejerier och kvarnar samt att distribution av livsmedel i hela landet säkerställs. Jönköpings län är ett djurtätt län med hög andel nötkreatur som producerar kött och mjölk, vilket är av stor vikt för länets och landets livsmedelsberedskap. Dock är länet sårbart då det saknas större slakterier. För mjölkproduktionen täcks detta upp av Arlas mejeri, men för köttet blir möjligheten till distribution till närliggande län av stor vikt. Länets sårbarhet var tydlig under torkan 2018 då det bildades långa köer för slaktdjur vilket medförde ekonomiska svårigheter för producenterna. Länsstyrelsen efterfrågar därför en tydligare statlig styrning kring vilken förmåga som ska finnas inom ett särskilt geografiskt område kopplat till förädling och distribution, samt även förslag på lösningar kring hur man kan säkra befintliga distributionskanaler och hur man kan möjliggöra för fler förädlingsföretag.

Länsstyrelsen anser att det finns möjligheten att dra nytta av arbetet och samarbetsstrukturer inom de regionala livsmedelsstrategierna. Länsstyrelsen föreslår att utredningen tar med förslag kring hur de regionala livsmedelsstrategierna kan nyttjas ytterligare för att stärka livsmedelsberedskapen.

Länsstyrelsen saknar analys och vidare förslag på hur de blå näringarna kan bidra till att öka livsmedelsberedskapen, liksom möjligheten att skala upp uttaget av svenska skogsbär samt vilt. Länsstyrelsen föreslår att RISE inom pågående projekt får i uppdrag att utreda möjligheten att skala upp uttaget av ovan nämnda resurser.

Länsstyrelsen anser att det är viktigt att se till den lokala och småskaliga livsmedelsproduktionens, både primärproduktion och vidareförädlings, möjligheter att bidra till en stärkt nationell

livsmedelsberedskap. Ett utbud av småskaliga och lokala livsmedelsföretagare minskar riskerna i händelse av bortfall av större aktörer i livsmedelskedjan.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Brittis Benzler med handläggare Gabriella Rådberg och Malin Lyckekull som föredragande. I den slutliga handläggningen har också länsråd Johan Löwenadler Davidsson och avdelningschef Nina Elmsjö medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.